

Kronikk i Klassekampen 04.09.06
Av Thomas Michael Walle, NOVA
klassekampen@klassekampen.no

Det umannlige

I løpet av sommeren ble det rapportert om to tilfeller av voldelige angrep mot unge homofile menn. Gjerningsmennene skal ha vært av utenlandsk opprinnelse, etter sigende med bakgrunn fra Pakistan.

Alle former for hatkriminalitet må bekjempes, og jeg skal ikke gjøre et stort poeng ut av at de fleste angrep på homofile begås av hvite norskinger i alderen 18-25 år, eller at det homofile og lesbiske miljøet har et uavklart forhold til etniske diskrimineringen og rasialisering innenfor egne rekker.

Det er imidlertid grunn til å stille spørsmål ved hvorvidt dette handler om religion, slik enkelte hevder. Riktignok vil norskpakistanere i all hovedsak beskrive seg som muslimer, og islam har en kritisk og negativ holdning til homofili og samkjønnet praksis – slik store deler av kristendommen også har det. Samtidig er det viktig å påpeke at handlinger begått av personer med muslimsk kulturell tilhørighet, ikke alltid forstås best ved å se disse i lys av islams lære.

Mye av drivkraften i det som konstituerer dominerende mannlighetsformer, er behovet for å trekke opp grenser mot det umannlige. Homofobi er et utbredt uttrykk for frykten for det umannlige, og heteroseksuelle menns angst for å virke homoseksuell kan få både patetiske og tragiske utfall.

Frykten for det umannlige er et nær universelt fenomen, men grensene for det som regnes som akseptert mannlighet vil variere mellom samfunn og over tid. Derfor vil samvær mellom menn i Pakistan, og mellom norskpakistanere i Norge, gjerne arte seg annerledes enn mellom typiske mannlige norskinger.

Det mannlige samværet blant mange norskpakistanere er preget av intimitetspraksiser som innenfor norsk dominerende mannlighet krysser grensen over i det umannlige – med mulig unntak av situasjoner som inkluderer fotball, øl og sene kvelder på byen. Å ta på hverandre under samtaler, stryke venner kjærlig på ryggen eller låret, og å nyte en tv-kveld i et komfortabelt fang er deler av det som knytter vennene sammen.

Det er fristende å hevde at norskpakistanere er tryggere på sin heteroseksuelle mannlighet, og derfor kan gi uttrykk for hengivenhet ovenfor hverandre gjennom en fysisk intimitet som mange norskinger skygger unna. Nettopp fordi heteroseksualiteten tas for gitt, gis det rom for intimitetspraksiser som grenser opp mot kroppslig begjær.

Den homoseksuelle, som også i Pakistan og blant norskpakistanere representerer det umannlige, betegnes først og fremst gjennom den seksuelle handlingen. I mange sammenhenger er det først når man er den penetrerte parten i en seksuell relasjon at merkelappen ”homoseksuell” brukes. Og det er gjennom spøkefulle og nedsettende referanser til den seksuelt penetrerte at det mannlige fellesskapet stadfester sin heteroseksualitet.

I møtet med det norske samfunnets økende aksept for homofile, blir det heteroseksuelle rommet som norskpakistanisk mannlighet uttrykkes innenfor utfordret. Dette skyldes ikke utelukkende at homofile er synlige i det offentlige rom, men også at norske heteroseksuelle menn etablerer grenser mot det umannlige som medfører et angstykt forhold til mannlighet.

intimitet. ”Homse” beskrives da også som det mest fornærmende skjellsordet som en gutt kan høre i norske skolegårder, og jeg er redd mange foreldre deler oppfatningen om dette ordets nedsettende karakter.

Hvis heteroseksualiteten ikke kan tas for gitt, blir den fysiske intimiteten som er en del av det norskpakistanske mannsfellesskapet potensielt truende. En ung mann som har kroppsliggjort norskpakistanske intimitetspraksiser gjennom oppveksten, internaliserer etter hvert også norske forestillinger om det umannlige.

Disse ulike grensdragningene mellom det mannlige og det umannlige fører til et spenningsforholdet som kan møtes på ulike måter. I enkelte flerkulturelle bymiljøer har fysisk intimitet mellom gutter og unge menn blitt en naturlig del av samværet, uavhengig av hudfarge og bakgrunn. Mange norskpakistanske menn toner ned intimitetspraksisene i samsvar med dominerende norske mannlighetsformer, eller reserverer de for situasjoner der fysisk intimitet ikke oppleves som truende for en heteroseksuell selvforståelse.

For enkelte kan det oppleves som nødvendig å stadfeste heteroseksualiteten mer eksplisitt. Homofobien kan forsterkes hvis skillet mellom den vennskapelige intimiteten og det kroppslige begjæret framstår for en selv som uklart. Å ty til vold er en ekstrem, men dessverre ikke uvanlig måte homofobe menn gir beskjed til omverdenen om hvor heteroseksuelle de er. Den homofile, som personifiserer årsakene til at den heteroseksuelle selvforståelsen blir forstyrret, peker seg ut som et opplagt offer.

Dette har, vil jeg hevde, lite med religion å gjøre. Det er uheldig hvis vi i avsky mot slike overgrep, gir angriperen anledning til å legitimere sine handlinger i noe som ligger utenfor ham selv. Det er også betenkelig om vi ved å koble dette til islam unnlater å ta inn over oss at den homofobien som dette er uttrykk for, bunner vel så mye i norske menns angstfylte forhold til mannlig intimitet som til praksiser med opphav i Pakistan.

Islam er i søkelyset, og debatten som oppsto i etterkant av angrepene på de to homofile mennene glir hendig inn i et mønster der muslimer stadig framstilles som truende og voldelige. Det er viktig å imøtegå slike tendenser, men det fritar ikke muslimske miljøer fra å ta et oppgjør med egne holdninger til homofile og lesbiske.

Så kan vi kanskje alle lære noe av den kroppslige intimitetens sosiale og personlige verdi.